

ธรรมเรื่องข้าง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะเป็นสังขธรรม เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบ
พระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่มีบุญมีกุศลมากมายมหาศาล เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก ไม่มี
อำนาจวาสนาเราไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์นะ เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดเป็นสัตว์นรก เกิดเป็นร้อยแปด
พันเก้า เกิดซ้ำเกิดซาก เกิดซ้ำเกิดซาก

ครูบาอาจารย์ของเราเนะ เวลาไปบิณฑบาตไป เห็นชาวป่าชาวเขาเขาเอาเนื้อหมูป่ามาใส่
บาตร ท่านไม่รับ ท่านบอกว่า นั่นนะอดีตชาติแม่ของท่านมาเกิดเป็นหมู ท่านรู้ของท่านไง แต่เราทำได้
อย่างไร เราไม่รู้เรื่องสิ่งนี้อยู่แล้ว

ถ้าเราไม่รู้เรื่องสิ่งนี้อยู่แล้ว เห็นไหม เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา
พระพุทธศาสนาสอนถึงการเวียนว่ายตายเกิด เราจะบอกว่าการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันมีจริง
หรือไม่มีจริง

มันมีจริงหรือไม่มีจริงมันมีที่หัวใจดวงนี้ไง หัวใจดวงนี้ไง จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมัน
มีจริงที่จิตดวงนี้ มันมีจริงที่ตัวของเรานี้ ถ้ามีจริงที่ในตัวของเรา แต่เราไม่รู้เนะ เราไม่รู้

ไม่รู้คืออะไร ไม่รู้คืออวิชชา อวิชชาพาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วเกิดมาเกิดมีทิฏฐิมานะ
เกิดมาด้วยความอหังการ เกิดมาด้วยความว่าจะครองโลก สิ่งนี้ก็ผลของวัฏฏะไง สิ่งบุญและบาป
ขับเคลื้อนต่อเนื่องไปไง แล้วมันไม่มีวันที่สิ้นสุดไง

ถ้ามันมีวันที่สั้นสุด เห็นใหม่ เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ เกิดมาแต่เล็กแต่น้อยเราเห็นวัดวาอารามอยู่แล้ว สิ่งที่มีบุญมีอำนาจวาสนาใจ ได้เห็นพระๆ เห็นพระคือเห็นสมณะ เห็นสมณะเป็นมงคลชีวิต ถ้าเห็นสมณะ สมณะโดยสมมุติใจ แต่ถ้าเป็นสมณะที่โดยแท้จริงเป็นอริยสงฆ์ บุคคลคู่มือที่ ๑ คู่มือที่ ๒ คู่มือที่ ๓ คู่มือที่ ๔

การได้เห็นสมณะเป็นมงคลชีวิต แต่มงคลชีวิตมันมงคลชีวิตที่ไหนล่ะ

ถ้ามงคลชีวิตมันก็มีศรัทธา มันมีศรัทธา มีการศึกษา มีศีกษา มีการค้นคว้า มีการค้นคว้า ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา นี่ไง มันจะเท่าทันกับจิตดวงนี้ไง มันเท่าทันว่า จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ สิ่งนี้มันมีจริงหรือไม่มีจริง ถ้ามีจริงหรือไม่มีจริง ถ้าเราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ มีศรัทธา ความเชื่อในพระพุทธศาสนา เวลาปฏิบัติแล้วมันจะเข้าสู่ใจของตน

พอเข้าสู่ใจของตน เห็นใหม่ พระอรหันต์ระลึกอดีตได้ ๕ ชาติ ๑๐ ชาติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีต้นไม่มีปลาย แต่ละองค์มีอำนาจวาสนามากน้อยขนาดไหน ในธรรมบทมากมายเลย เวลาระลึกอดีตชาติ ถ้ามันเกี่ยวพันกันไป เกิดมาในชาตินี้มาพบกัน สิ่งที่บาดหมางกันทำไมมันเป็นอย่างนี้ๆ ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เขาไม่ได้เกิดมาชาตินี้เป็นอย่างนี้หรือ เขาเป็นอย่างนี้มาก็ภพที่ชาติแล้ว

นี่ไง ถ้ามันเกิดมาก็ภพที่ชาติแล้วนะ เห็นใหม่ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้าเกิดมาในภพชาตินี้มีอำนาจวาสนาของเราใจ ถ้ามีอำนาจวาสนาของเราใจนะ เราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเราใจ การที่จะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติใจ

เวลานับถือพระพุทธศาสนาก็นับถือตามทะเบียนบ้าน นับถือพระพุทธศาสนาก็ไปวัดไปวาจะเอาหอยเอาเบอร์ จะเอาแต่เรื่องความที่จะเข้าสู่อบายมุข สู่อบายภูมิ มันไม่เข้าสู่สัจจะเข้าสู่ความจริงใจ

ถ้ามันจะเข้าสู่สัจจะ เข้าสู่ความจริง ผีกัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันจะเข้าไปสู่ใจของตน ถ้าเข้าไปสู่ใจของตนนะ สิ่งที่ว่าระลึกอดีตชาติได้ก็ชาติ สิ่งที่ยึดมีอำนาจวาสนาหรือไม่มีอำนาจวาสนามันบอกหมดละ มันบอกหมด

เหมือนคนเข็นครกขึ้นภูเขา เวลาคนจะผีกัดปฏิบัติเข้าไปสู่ใจของคนนะ เหมือนเข็นครกขึ้นภูเขา ถ้ามันเหนื่อยมันหอบ ครกมันก็จะกลิ้งทับเราแบนแต่แต่ มีแต่ความผิดหวัง มีแต่ความล้มลุกคลุกคลาน ไม่มีความสดชื่น ไม่มีความเป็นจริงเป็นจังเลย แต่ถ้าเข็นครกขึ้นภูเขาเวลามันถึงบนเขาเราอยู่เหนือใจ เหนือบนยอดเขาไป

นี่เหมือนกัน ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามาๆ ใจสงบระงับแล้ว ถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมามันรู้มันเห็นของมันไง มันรู้มันเห็นของมันเพราะอะไร

เวลาครูบาอาจารย์เราที่ผีกัดประพฤติปฏิบัตินะ ถ้าจิตมันไม่มีกำลังๆ มันจะเริ่มตันผีกัดปฏิบัติอย่างไร ถ้าจิตมันไม่มีกำลัง แล้วถ้าจิตมันมีกำลังของมัน ถ้ามันมีกำลังแล้วถ้าไม่มีอำนาจวาสนา เห็นไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย พระอรหันต์แสนกัป อัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวาต้องสร้างบุญกุศลมากกว่าพระอรหันต์โดยทั่วไป ถ้ามากกว่าพระอรหันต์โดยทั่วไปเพราะอะไร เพราะมันเป็นสมบัติของเขาไป

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะจะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “นั่นนะอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวาของเรามาแล้ว”

เวลาเทศน์อบรมปมเพาะขึ้นมาจนเป็นพระอรหันต์ ตั้งให้เป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา สงฆ์ตีเนียนไป ถ้าอัครสาวกต้องเป็นพระอัญญาโกณฑัญญะ เพราะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลกไป

แต่พระอัญญาโกณฑัญญะเวลาสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้วเข้าไปอยู่ในป่าในเขาเลย อยู่องค์เดียว เวลาจะหมดอายุขัยไป มาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป พระไม่รู้จัก “เฮ้ย! นั่นหลวงตามาจากไหนนะ”

เวลามาร่ำลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับไปแล้วไง พระถึงได้ถาม “นั่นใครนะ”

“เธอไม่รู้จักใช้ไหม นี่พี่ชายคนโต นี่พระอัญญาโกณฑัญญะ”

ถ้าเราคิดเป็นวิทยาศาสตร์เป็นทางโลกก็เป็นแบบนี้ เพราะเราดูเราเห็นด้วยสายตาของเรา เราดูเราเห็นด้วยความรู้ของเราที่เราสัมผัสได้

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก มันไม่ใช่เป็นอย่างนั้น เราไม่ได้ลำเอียงอะไรเลย มันเป็นสมบัติดั้งเดิมของเขา ใครสร้างบุญกุศลมาอย่างไรมันก็ต้องแบบนั้น พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะเขาได้บำเพ็ญเพียรมา ตั้งสัจจะมา จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะปรารถนาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา เขาถึงได้สร้างบุญกุศลของเขามาเป็นจิตเป็นนิสัยในหัวใจของเขา เวลาฝึกหัดปฏิบัติมาของเขาขึ้นมาสำเร็จเป็นพระอรหันต์ไง เป็นเสนาบดีแห่งธรรม นี่ปัญญาวิมุตติ

เวลาพระโมคคัลลานะไง อัครสาวกเบื้องซ้ายไง ทำความสงบของใจเข้ามา พอจิตสงบแล้ว เวลาว่างเหงาหาวนอน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสอนไง ให้แหงนดูดาว ให้ตรึกในธรรม ให้เอาน้ำลูบหน้า ถ้างวงนอนนักให้นอนซะ ตื่นแล้วค่อยปฏิบัติต่อไป นี่ไง นี่อัครสาวกเบื้องซ้ายมีฤทธิ์มีเดช เป็นเจโตวิมุตติ

เจโตวิมุตติหนักด้วยสมาธิเป็นตัวนำ ปัญญาวิมุตติหนักด้วยปัญญาเป็นตัวนำ เวลาฝึกหัดปฏิบัติแล้วอริยสังขามีหนึ่งเดียวเท่านั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาสาวัคขยญาณทำลายอวิชชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะไง เวลาอาสาวัคขยญาณทำลายอวิชชาในหัวใจของพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะไง มันก็เป็นอันเดียวกันไง

อันเดียวกัน เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการอย่างไร ถ้าฟังไม่เข้าใจไปถามพระสารีบุตร พระสารีบุตรอธิบายแล้วเขาก็ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เราก็จะว่าอย่างนั้นนะ เหมือนกัน”

เวลาเหมือนกันๆ เวลาพระสารีบุตรเวลาพูดกับพระไฉว่าไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาไปฟ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกพระสารีบุตรมา “เธอว่าอย่างนั้นหรือ”

“ใช่”

“ทำไมถึงว่าอย่างนั้นล่ะ”

“เพราะว่ามันอาศัยขณญาณทำลายอวิชชาเป็นสมบัติของเกล้ากระผมไง สิ่งที่เขาๆ เขาก็เป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง”

“อืม! ใช่”

เวลานี้ไง เวลาเราฝึกหัดปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเรื่อข้างใจ ธรรมเรื่อข้างใจ

เรื่อข้าง เห็นไหม คุณสิ เวลาเรามีการศึกษา เวลาครูบาอาจารย์เป็นอาจารย์สั่งสอนลูกศิษย์ๆ เรื่อข้าง เรื่อข้างจะให้องค์ความรู้ จะให้วิชาการอบรมบ่มเพาะอะไร นี่ถ้าเป็นทางโลกนะ

ถ้าเป็นทางธรรมๆ เวลาครูบาอาจารย์ของเราอยู่กับหลวงปู่มันไง “พ่อแม่ครูอาจารย์” เป็นทั้งพ่อ เป็นทั้งแม่ เป็นทั้งครูบาอาจารย์ไป อบรมบ่มเพาะไป

ถ้าเรื่อข้างๆ เขาก็สอนหนังสือ เขาก็ดูแลลูกศิษย์ลูกหาของเขาให้มีความรู้ของเขา ถ้าเขาจบการศึกษาแล้วมีหน้าที่การงานของเขา ส่งเรื่อข้าง ส่งผู้โดยสารถิ่นฝั่ง ธรรมเรื่อข้างๆ

แต่เวลาเป็นทางธรรมๆ เวลาทางธรรม ครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมาในหัวใจของตนไง มันจะมีสัจจะมีความจริงขึ้นมาในหัวใจของตน พระสารีบุตรถึงเวลาแล้วไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย

ความเชื่อ ศรัทธาความเชื่อ ความเชื่อแก้กิเลสไม่ได้

เวลาเรื่อข้างๆ มีการศึกษามา ศึกษาเมืองค์ความรู้ต่างๆ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ในพระพุทธานุศาสนานี้ เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ศึกษา

มาแล้ว ศึกษามาเป็นองค์ความรู้ไว้ ถ้าเป็นภาคปฏิบัติ เขาบอกทรงจำธรรมวินัยๆ อยู่ในพระไตรปิฎกทั้งนั้นนะ

ทรงจำธรรมวินัยไว้เพื่อฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ เวลาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ เวลาเรื่องข้างๆ นะ เรื่องข้างส่งข้ามฝั่ง เวลาจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าจากเรื่องข้างก็เป็นเรื่องลากจูง เวลาเรือสินค้ามันจะลากจูงสินค้าของมันไป เขามีอะไรล่ะ เขามีเชือก เขาต้องมีเชือก มีวัตถุที่ว่าจะลากจูงเรือของเขาไป แล้วลากไป ลากไปถึงเป้าหมาย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าฝึกหัดจะประพฤติปฏิบัติใหม่ขึ้นมา เราจะมีอำนาจวาสนาของเราหรือไม่ ถ้าจะมีอำนาจวาสนาของเรา เราพยายามมีสติ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป สัมผัสพุทธกาลไปบิณฑบาตกับพวกพราหมณ์ พวกพราหมณ์เป็นความเชื่อของเขา เวลาบอก “สมณะสมณะก็ทำไรทำนาหาอยู่หากินเองสิ นี่มาขอเขาไร”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า โอ้โฮ! เราทำตลอดเวลา ทำ ๒๔ ชั่วโมง ทางของฆราวาสเป็นทางคับแคบ ทางของสมณะเป็นทางยิ่งใหญ่ ถ้ายิ่งใหญ่กว้างขวาง เราทำความสงบของใจเข้ามาเป็นสัมมาสมาธิ เป็นเชือก เรามีสติของเรา เรามีศีลของเรา ศีลของเรามันเป็นคันไถ คันไถไถลงไปในที่ของตน ไถกิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจของตน เวลาเราฝึกหัดปฏิบัติวันหนึ่ง ๒๔ ชั่วโมง เราทำไรไถนามากกว่าฆราวาสอีก

“เออ! อย่างนั้นขอฉันมนต์ก่อน”

จะไปเอาอาหารมาใส่บาตร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่รับ รับไม่ได้ รับไม่ได้เพราะอะไร นี่ไง โปรดสัตว์ๆ เลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เทศนาว่าการแล้ว พอเทศนาว่าการ วนิพก ถ้ารับแล้วมันจะเกิดโทษมาก

แล้วทำอย่างไร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ให้เอาอาหารที่จะใส่บาตรนี้ไปเทลงคลอง เทลงแม่น้ำไปซะ

แต่ที่มานี้เพราะมาโปรด เทศนาว่าการ สิ่งนี้มันเปิดหัวใจของพราหมณ์ไง มันยิ่งใหญ่มากว่าสิ่งที่จะมาใส่บาตรมากมายมหาศาล

เวลาเราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา ถ้าเราฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมา เรือลากจูงๆ ใง

ถ้าเรือจ้างๆ เรือจ้างก็เรือรับจ้างส่งผู้ไปถึงเป้าหมาย ถ้าเรือลากจูงมันจะเป็นประโยชน์กับหัวใจของตน ถ้าเป็นประโยชน์กับหัวใจของตน เราจะฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมา ถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เราจะมีศีล เราจะมีสมาธิ เราจะมีปัญญา จะมีศีล มีสมาธิ มีปัญญาใง

ถ้าเป็นเรือจ้าง เวลาอบรมบ่มเพาะใง ทำทานก็ต้องมีปัญญา ถ้าไม่มีปัญญา เราจะทำทานกับใคร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็งญาณนะ ใครมีอำนาจวาสนาเอาคนนั้นก่อน ใครมีอำนาจวาสนาแล้วอายุสั้น เอาคนคนนั้นก่อน เพราะจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก ผู้มีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนายิ่งยากเข้าไปใหญ่ แล้วถ้าจิตใจของคนถ้ามันหงายภาชนะขึ้นมาแล้ว จิตใจของคนถ้ามันหงายภาชนะขึ้นมามีความเชื่อ มีศรัทธา มีอำนาจวาสนา เทศนาว่าการจะเข้าใจสิ่งนี้

แต่สิ่งที่โดยทั่วไปชาวพุทธที่ทะเบียนบ้านๆ พระพุทธศาสนาสอนเรื่องอะไร พระพุทธศาสนาให้ผลประโยชน์อะไรกับเราใง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วใง ทำบุญกุศลก็มีทรัพย์สมบัติ เกิดเป็นเทวดาเป็นอินทร์ เป็นพรหม นี่ผลของวัฏฏะใง

สิ่งนั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่า อนุปปัพพิกถา ให้ทำทานก่อน พอทำทานแล้วมันอิมบุญของเขา เขามีสติมีปัญญาของเขาใง พอทำทานมันมีบุญกุศล มีบุญกุศลได้เกิดบนสวรรค์ มีความสุขมีความพอใจของตน ให้ถือเนกขัมมะ ถึงเวลาแล้วให้เทศนาว่าการ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเทศน์อริยสัจ

เวลาเทศน์อริยสัจ เทศน์อริยสัจเพื่อใคร

เทศน์อริยสัจเพื่อจิตดวงนั้นนะ

ถ้าเทศน์อริยสัจ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ไง แล้วทุกข์มันอยู่ไหน จิตที่มันเป็นบุญเป็นกุศลมันจะทุกข์ตรงไหน

มันทุกข์ที่มันล้งเลสงสัยไง มันทุกข์เพราะมันมีกิเลสตัดทอนความทะยานอยากในหัวใจที่มันบีบคั้นไง ถ้ามันบีบคั้นๆ บีบคั้นเพราะอะไรละ บีบคั้นเพราะมันเป็นตัดทอนความทะยานอยาก เพราะมันเป็นสมุทัย เพราะมันเป็นมาร เพราะมันมีมารๆ เพราะมันมีมารอยู่ในหัวใจของสัตว์โลก เพราะมันมีมารอยู่ในหัวใจของสัตว์โลก สัตว์โลกถึงไม่รู้ ไม่รู้คืออวิชา อวิชาถึงพาเวียนวายตายเกิดไป จะทำดีทำชั่วมากน้อยขนาดไหนก็เกิดดีเกิดชั่ว

ถ้าจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน อนุพุพิกถา ถ้าเขาทำทานของเขา เขามีสติปัญญาของเขา มีความเชื่อของเขา เทศนาว่าการ เขาจะเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมาในหัวใจของเขา ถ้าเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมาในหัวใจของเขา มันจะเป็นประโยชน์กับเขา นี่เรือลากจูง เรือลากจูง เรือส่งสินค้าไป เวลาฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันเป็นเรือๆ มันจะพัฒนาไป พัฒนา เห็นไหม

คนเราเกิดมามีกายกับใจๆ ร่างกายนี้เหมือนเรือลำหนึ่ง เรือลำหนึ่ง ชีวิตหนึ่ง จิตหนึ่ง ได้โอกาสเกิดเป็นมนุษย์ครั้งหนึ่ง แล้วเราจะพาเรือของเราเข้าฝั่งได้หรือไม่

ถ้าในทางโลก เรามีเรือลำหนึ่ง เรือลำหนึ่งเราจะทำประโยชน์ได้มากน้อยขนาดไหน ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาในหัวใจจะเป็นบุญกุศลของหัวใจดวงนั้น ถ้าเป็นบุญกุศลของหัวใจดวงนั้น พระสารีบุตรไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะมันมีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นมาเป็นบุคคล ๔ คู่

เวลาไปฟังเทศน์พระอัสสชิ ไปฝึกหัดกับสัทธชัย นั่นก็ไม่ใช่ นี่ก็ไม่ใช่ มันเป็นตรรกะ แต่เวลาเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เวลาไปฟังพระอัสสชิใจ “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ไประงับที่เหตุนั้น ต้องแก้ที่ต้นเหตุนั้น”

เวลาฟังเทศน์พระอัสสชิขึ้นมาได้มีดวงตาเห็นธรรม ไปเล่าให้พระโมคคัลลานะฟัง เป็นพระ
โสดาบันหมดเลย นี่บุคคลคู่ที่ ๑

ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ

เวลาพระสารีบุตรท่านไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่เชื่อองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เวลาจิตใจที่มันพัฒนาเป็นบุคคลคู่ที่ ๑ คู่ที่ ๒ คู่ที่ ๓ คู่ที่ ๔ เวลาถึงที่สุดแห่ง
ทุกซึ้ง ถ้าถึงที่สุดแห่งทุกซึ้งมันเป็นข้อเท็จจริง ถึงไม่เชื่อใครเลย

ความเชื่อมั่นนั้น อยู่เป็นอารมณ์ความรู้สึกอยู่ข้างนอกนั้น แต่ตัวใจ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดใน
วัฏฏะ หลวงปู่มั่นใจ อวิชชา เจ้าวัฏจักร พญามารมันอยู่ที่ไหน อยู่ที่สติจิต อยู่ที่จิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้
นี่ฝั่งใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้นี่ฝั่งใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส ด้วย
เหตุด้วยผล ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริง มันมีเหตุมีผลของมันไง ถ้ามันมีเหตุมีผลของมัน เห็นไหม

ถ้าเราฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมาให้มันเป็นความจริงขึ้นมา จากเรือลากจูงมันจะเป็นเรือ
สินค้า เรือสินค้ามันทุกสินค้าไปขายรอบโลก มันพัฒนาของมัน มันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา เห็นไหม

เราเกิดมามีกายกับใจๆ เราเกิดมา ร่างกายนี้เปรียบเหมือนเรือลำหนึ่ง จิตใจนี้มันเป็นผู้ที่จะ
บริหารจัดการพาเรือของเราเข้าฝั่งไง ถ้าเรือเข้าฝั่งได้มันเป็นข้อเท็จจริงของมันขึ้นมา มันจะเกิดเหตุ
และเกิดผล

ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ

เริ่มต้นที่เราจะฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา คนเราเกิดมามีกายกับใจๆ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบ
พระพุทธศาสนา ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วมีศรัทธาความเชื่อใน
พระพุทธศาสนา มาบวชเป็นพระ บวชเป็นนักรบ จะรบกับกิเลสต้นหาความทะยานอยากในหัวใจ
ของตน แล้วรบตรงไหนล่ะ

เวลาหลวงตาพระมหาบัวใจ เวลาศึกษาจบเป็นมหา จะไปหาหลวงปู่มั่นใจ

“มหามหาหอะไร ห้ามรรคผลนิพพานใช้ใหม่ ไม่ได้อยู่ในตำรา ไม่ได้อยู่ในตำรา ตำราที่เรียนมานะ ในตำราก็ไม่มี เรียนมารู้แล้วก็ไม่ใช่ มันอยู่ที่หัวใจของคน”

นี่ไง เวลาหลวงปู่มันท่านพูด ที่เราค้นคว้าเราแสวงหากันอยู่นี้ อวิชชาพญามารอยู่ที่สติจิต คือบ้านของมัน คือที่อยู่อาศัยของมัน

ฉะนั้น จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะทุกจิต จิตทุกดวงมีความไม่รู้ มีพญามารมันครอบงำทั้งนั้น ฉะนั้น มันครอบงำทั้งนั้น พอคุ้นชินกับมันไง พอใจ ไม่พอใจ สิ่งที่ปรารถนา ไม่ปรารถนา ร้อยแปดพันเก้า สิ่งนี้นั่นแหละมันเคลื่อนออกไปแล้ว

เวลามันเคลื่อนออกไปแล้ว ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาๆ มีอำนาจมีวาสนาแล้ว แล้วถ้าฝึกหัดปฏิบัติ ถ้าครูบาอาจารย์ที่ดึงามัง ไม่ต้องเอาสิ่งใดที่ยิ่งใหญ่นักหรือ สิ่งที่ยิ่งใหญ่ สิ่งที่ว่า เป็นมรรคเป็นผล เป็นการปฏิบัติที่จะพ้นจากทุกข์ มันคว้าน้ำเหลว มันจับต้องสิ่งใดไม่ได้

ทำความเข้าใจของใจก่อน คือ สมาริ ปัญญา

คือ สมาริ ปัญญา จากเรือลากจูงเป็นเรือสินค้า จากเรือสินค้ามันจะเป็นเรือรบ

เรือรบมันมีอาวุธนะ ถ้าเวลาเรือรบ สิ่งที่เป็นเรือรบ เวลาสมัยเรือปืน เวลาล่าอาณานิคมมันจะครองโลกนุ่นนะ เวลาจะเป็นเรือปืนนะ มันมีปืนใหญ่ประจำเรือนะ

สิ่งที่ว่าเวลาเราจะฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมาๆ เราจะเป็นนักรบๆ ใจ ถ้าเป็นนักรบขึ้นมา ครูบาอาจารย์ถึงบอกว่า ให้ทำความเข้าใจของใจเข้ามาก่อน ถ้าใจสงบระงับเข้ามาแล้ว จิตมันมีกำลังหรือไม่มีกำลัง ถ้าจิตมันมีกำลังขึ้นมา เรือมีปืนไม่มีลูก

ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงเพราะอะไร เพราะว่าเราจะต้องฝึกหัดปฏิบัติ มันเป็นผู้ที่บริหารจัดการเรือลำนั้น เป็นกัปตันเรือๆ ถ้าเป็นกัปตันเรือ เราเกิดมามีกายกับใจๆ นี่แหละ เราจะพาเรือลำนี้ เรือลำนี้มีอายุการใช้งาน ๑๐๐ ปี

๑๐๐ ปี ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุดใจ เวลามันซบเซาร่ำคร่ำ เรือมันใช้การไม่ได้ จิตมันก็สลัด สลัดเรือทิ้งไว้ในวัฏฏะนี้ แล้วจิตมันก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะต่อไป ต่อไปเพราะอะไร เพราะความไม่รู้ เพราะอวิชชา

แต่เราฝึกหัดๆ ขึ้นมา ถ้าพยายามฝึกหัดปฏิบัติให้จิตมันสงบระงับเข้ามา รู้ใหม่ ถ้ามันไม่รู้ ไม่รู้มันก็เป็นมิจฉาใจ ถ้าเป็นมิจฉา เวลาฝึกหัดปฏิบัติไปเขาเป็นเรือรบนะ ใต้น้ำมันจะเป็นเรือประมงนะ เป็นเรือประมงมันออกไล่ล่า มันประมงเพื่อเอาสัตว์น้ำเอามาเป็นสินค้า

เวลาเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เป็นชาวพุทธใจ ถ้ามีศีลถึงมีธรรม ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ สิ่งที่ว่ามันทำผิดศีลมันก็ทุศีล ถ้ามันทำผิดศีลใจ

เวลาคนที่ฝึกหัดปฏิบัตินะ ถ้าเรามีศีลมีธรรมมันจะเป็นสัมมาทิฐิ ความถูกต้องชอบธรรม ถ้าเป็นมิจฉาทิฐิ เราทำด้วยความรู้ความเห็นของเรา เราทำด้วยความพอใจของเรา ถ้ามันทำความสงบมันก็เป็นมิจฉา

นี่เหมือนกัน เราเกิดมามีกายกับใจใจ ร่างกายนี้มันเหมือนเรือลำหนึ่ง เราจะทำให้มันเกิดประโยชน์กับเราขึ้นมา ถ้าเกิดประโยชน์กับเราขึ้นมา เราจะทำให้มันเป็นความถูกต้องชอบธรรม ถ้าเป็นความถูกต้องชอบธรรม เราจะทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้

ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามาแล้วถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา มันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาแล้วฝึกปฏิบัติจนจิตมันสงบระงับ มันจะมีความสุขของมันขึ้นมา

เพราะคนเราเกิดมาปรารถนาความสุขเกลียดความทุกข์ ความทุกข์ไม่ต้องการ ไม่ต้องการสิ่งใดทั้งสิ้น แต่เราเกิดมาแล้วเรามีอำนาจวาสนา เรามีสติปัญญาไง มีสติปัญญาว่า ถ้าเราทำหน้าที่การงานของเรามีผลตอบแทน ผลตอบแทนนั้นมันก็หาปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อดำรงชีวิตไง ถ้าหาปัจจัยเพื่อดำรงชีวิต เราก็ตั้งใจทำหน้าที่การงานของเราเพื่อผลประโยชน์อันนั้น

เรื่องสำราญมันก็เป็นเพื่อการไปพักผ่อน ไปพักผ่อนเป็นครั้งเป็นคราว มันอยู่ในทะเลตลอดไป
ได้อย่างไร

เรือรบๆ มันก็เรือรบ มันเป็นโอกาสไง มันเป็นโอกาส มันเป็นหน้าที่ มันเป็นเวลาเวลาที่เราจะ
แสวงหาความเป็นจริงในใจของเรา เพราะชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด วันเวลาสำคัญนัก วัน
เวลาสำคัญนักนะ

พระกรรมฐานๆ ไง เวลานี้สำคัญที่สุดเลย เพราะเวลาเราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติมัน
ต้องการความสงบสงัดไง สัปดาห์ละ ๔ สถานที่ที่เป็นสัปดาห์ละ หมู่คณะเป็นสัปดาห์ละ อาหารเป็นสัปดาห์
ละ แล้วสำคัญคือครูบาอาจารย์ที่เป็นสัปดาห์ละ ถ้าครูบาอาจารย์ที่สัปดาห์ละนะ เขามีโอกาส เขากัน
เขาดูแลเพื่อให้ฝึกหัดปฏิบัติ

เวลาฝึกหัดปฏิบัตินะ อำนาจวาสนาของใครล่ะ มีอำนาจวาสนามากน้อยขนาดไหน ถ้ามี
อำนาจวาสนาของเราโดยข้อเท็จจริงของเรา เราจะทำของเราให้เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ถ้าเป็นจริง
เป็นจังขึ้นมา เห็นไหม นี่ไง ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง มันเหนือโลกๆ เหนือโลก
ถ้ามันมีความสุขเข้ามามันมหัศจรรย์มาก แล้วมันติดอยู่อย่างนั้นนะ

ถ้ามันจะพัฒนาขึ้นเพราะอะไร เพราะนั่งสมาธิแล้ว ๑๐ นาทีแล้วเป็นสมาธิ ถ้าคราวหน้า
ต่อไป ๑๐ นาทีไม่เป็นแล้ว ๑๐ ชั่วโมงก็ยังไม่ได้เลย

เวลากิเลส อวิชชาอยู่ที่ผู้สติจิต ทำสิ่งใดก็แล้วแต่ ถ้ามันกระเทือนกิเลสๆ กิเลสมันจะปลิ้นจะ
ปลี่ยนทันที การฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่ยึดมั่นต่อต้านและสิ่งที่เราล้มลุกคลุกคลาน ก็ค้นหาความ
ทะยานอยาก สมุทัย ความไม่รู้เท่า ความไม่ละเอียดรอบคอบ ความไม่รู้เท่าทันกิเลส แล้วมันมีเล่ห์มี
เหลี่ยม มีเล่ห์กลต่างๆ ขึ้นมา แล้วถ้ากิเลสมันบังเงา ร้ายกาจกว่านี้

กิเลสบังเงานะ มันเทศน์เลยละ มันอ้างว่ามันเป็นธรรมเลยละ แล้วเวลามันเป็นอย่างนั้นขึ้น
ไปมันติดขัดไปหมด เวลามันติดขัดไปหมดๆ ติดขัดไปหมดโดยสัมมาทิวาญญิต โดยความถูกต้องชอบ
ธรรม เห็นว่ามันติด รู้ว่ามันติด จากครูบาอาจารย์ของเรา แต่เราไม่รู้ เราไม่รู้หรอก เราหลงระเริงไป
นะ

คนเราเกิดมามีกายกับใจๆ แล้วเวลาเราบริหารจัดการขึ้นไปมันเป็นเรื่องอะไร

โดยทั่วไปนะ โดยทางโลกก็เหมือนกับเป็นเรื่องข้าง เรื่องข้างก็รับข้างเขาใจ รับข้างคิด รับข้างทำ รับข้างทั้งหมด แล้วเวลามันรับข้างขึ้นมาโดยความไม่รู้ตัวขึ้นมา มันมีผลประโยชน์ขึ้นมากับมัน ๕ นับ ๑๐ ใจ มีเงิน ๕ บาท ๑๐ บาท โอ้ย! นับใหญ่เลย

เงินก็คือกระดาษ ความพอใจ ความทุกข์ใจ ความต่างๆ มันก็เป็นอารมณ์ อารมณ์ เห็นใหม่ ความคิดเกิดจากจิตไม่ใช่จิต แล้วธรรมชาติของความคิดมันคิดอยู่ตลอดเวลาของมัน แล้วเวลาความคิดมันคิดได้ตลอดเวลาของมันแล้วนะ มันคิดโดยอวิชา คิดโดยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันยังคิดได้มากมายมหาศาล คนที่ไม่มีสติปัญญา ความคิดนะ คิดจนเป็นบ้าเป็นบอไปเลย ละ คิดจนขาดสติ คิดจนหลุดไปก็ยิ่งเยอะแยะไปมากมาย

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา สิ่งที่มีสติปัญญาของเรา เราทบทวนของเรา ทบทวนขึ้นมาให้มันเป็นข้อเท็จจริง ให้มันเป็นสัมมาทิฐิ แล้วถ้ามันมีสติปัญญา มันจะเข้าใจได้ เฮ้ย! นี่มันไม่ใช่อย่างนี้ถูกต้องชอบธรรมหรือไม่

เวลาฝึกหัดปฏิบัติไปเริ่มต้นนี้แหละ มันมหัศจรรย์ เพราะเราเริ่มต้นที่จะทำความสงบของใจ ก่อน พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

หัวใจนะ เกิดมาโดยธรรมชาติ กิเลสมันเป็นธรรมชาติอยู่กับจิตดวงนี้ จิตดวงนี้ด้วยอำนาจวาสนา เกิดใหม่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ

ในปัจจุบันนี้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้วมาบวชพระด้วย แล้วจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติด้วย โดยกิเลสนะ พบบวชแล้วมันก็ว่ามันยิ่งใหญ่มากแล้ว

โดยธรรมชาติในประเพณีวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนา ใครมีลูกชายให้บวชเณรให้มีศีลมีธรรม โตขึ้นมากก็บวชขึ้นมาตามประเพณี นี่บวชเป็นประเพณีไง แต่เราบวชมาๆ มันบวชพระมันก็เป็นสมมุติสงฆ์ไง มันก็เป็นสงฆ์โดยสมมุติไง แต่กิเลสมันก็ว่ามันเป็นพระไง เป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส ห่มผ้ากาสาหวัดสร

โดยความเป็นธรรมๆ ถ้าเราศึกษาเล่าเรียนนะ ถ้าบวชเป็นพระเรามีศีล ๒๒๗ ถ้าเราทาศีล เราทำสิ่งใด มันเนาใน เวลาสิ้นชีวิตไป ผ่ากาสาวพัสตร์จะไปพาดไว้ที่ปากนรก ใ้เราตกรอกอเวจีไปเลย

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญหา เราจะอยู่ในศีลในธรรม ถ้าเราอยู่ในศีลในธรรม ก็เลสมันดีขึ้นเรื่อยๆ แล้วมันไม่พอใจไปทั้งนั้น มันขัดมันแย้ง มันไม่สะดวกมันไม่สบาย มันไม่เอาทั้งนั้น แล้วถ้ามันทำตามกิเลส มันก็รู้ว่ามันผิดนะ แต่มันไปตามมันนะ แต่ถ้ามีสติปัญญาโดยความเท่าทันมันจะวาง

จะทุกข์จะยากขนาดไหน มันจะทุกข์อะไร ครูบาอาจารย์ไม่เห็นจะทุกข์ตรงไหนเลย

แต่ทุกข์ ทุกข์เพราะกิเลสมันกัดมันขวาง ทุกข์เพราะกิเลสมันคิด แต่เราไม่มีสติเท่าทันมันไป

แล้วมีสติเท่าทัน เห็นใหม่ คนเกิดมามีกายกับใจ ร่างกายนี้เหมือนเรือลำหนึ่งที่เราจะบริหารจัดการมันขึ้นมาให้เป็นคุณสมบัติของเรา ให้เรารับรู้ของเราได้ เวลาจิตมันสงบระงับเข้ามาถ้ามันมีกำลังของมัน เราเห็นของเราเลย เรารับรู้ของเราเลย

ถ้ามันจะออกรับรู้สิ่งใด ถ้ามันไม่เป็นสติปัญญาฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม ยกเว้นเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมนะ จิตสงบแล้วถ้ามันรู้มันเห็นของมันนะ ถ้ามันไม่รู้ไม่เห็นมันก็ออกรู้อย่างอื่น ออกรู้อย่างอื่นแล้วกิเลสพารู้ รู้อะไร

แต่ถ้ามันรู้อะไร ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติแล้วนะ จิตถ้ามีกำลังนี้สำคัญมาก เพราะจิตมันมีกำลังมันจะโน้มไปเห็นสติปัญญาฐาน ๔ เว้นไว้แต่คนที่ได้สร้างบุญกุศลของท่านมา พอจิตสงบมันจะเห็นกายเลย แต่มันก็เป็นครั้งเป็นคราว มันต้องฝึกหัดจนเราทำเป็นไป ถ้าเราเป็นนะ มันจะเป็นเรือบรรทุกเครื่องบินเลยละ

เรือรบ เรือบรรทุกเครื่องบิน ในเรือบรรทุกเครื่องบิน ใ้โฮ! มันมีคุณสมบัติมหัศจรรย์นะ เรือบรรทุกเครื่องบินนะ แต่มันไปของมันลำเดียวไม่ได้ เพราะมันใหญ่มันเทอะมันทะ มันต้องมีกองเรือกองเรือคุ้มครองเรือบรรทุกเครื่องบินนะ

จิตที่มันสงบแล้วถ้ามันจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ มันมีกองเรือคุ้มครอง คุ้มครองเรือบรรทุกเครื่องบิน

นี่เหมือนกัน จิตใจถ้ามันสงบแล้ว ถ้ามันจะเห็นสติปัญญา ๔ เห็นกาย เห็นจิต เห็นธรรม มรรค ๘ มรรค ๘ ถ้ามันจะดูแลรักษาให้จิตของตนมีกำลังมากน้อยได้ขนาดไหน แล้วถ้ามันมีกำลังมากน้อย เรือบรรทุกเครื่องบินมันมีเครื่องบินเพื่อจะทำภารกิจ

เขาสร้างเรือขึ้นมาทำไม เขาสร้างมาด้วยเทคโนโลยีขนาดนั้น แล้วเรือลำนั้นมีมูลค่าเท่าไร แล้วเครื่องบินบนเรือนั้นนะมีอีกมากมาย มีหลายประเภทเลยอยู่บนเครื่องบินนั้น มีเครื่องบินตรวจการณ์ มีเครื่องบินที่ทาง มีเครื่องบินส่งกำลังบำรุง ร้อยแปด

ถ้าจิตมันสงบมันจะออกเป็นภาวนามยปัญญา ถ้าออกภาวนามยปัญญา ถ้าจิตมันสงบแล้ว ถ้ามันรู้มันเห็นตามความเป็นจริงของมัน ถ้ามันรู้เห็นตามความเป็นจริง มันอยู่ที่वासนาหลายๆ เลย

वासนาหลายๆ เพราะผู้ที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐานมันจะเกิดวิปัสสนาขึ้นมาไม่ได้ จะคิดขนาดไหนมันเป็นเรือรับจ้าง รับจ้างส่งผู้โดยสาร เท่านั้น

เรือรบ เรือบรรทุกเครื่องบินเขายึดครอง เขายึดครองโลกเลย โลกคืออวิชฺฐะ โลกคือหัวใจของตน โลกนี้มีเพราะมีเรา เพราะมีภวาสวะ เพราะมีภพ เพราะมีจิต มันถึงมีทุกอย่าง อย่าง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเลย เธอจงมองโลกนี้เป็นความว่าง แล้วกลับมาถอนอัตตานุทิฏฐิ กลับมาถอนตัวตนของตน นี่มองโลกเป็นความว่างไป นี่เหมือนกัน ถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงไป มันจะเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมาในใจของตน

มันจะลำบากลำบาก มันจะทุกข์จะยากขนาดไหนมันก็อยู่ที่เวรกรรมของสัตว์ ทำมาเอง ทำมาแล้ว แต่ยังมีอำนาจวาสนายังเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มัคโค ทางอันเอกทางมหัศจรรย์นี้เกิดขึ้นมาโดยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาสวกษยญาณทำลายอวิชชาพญามารดิ้นรน จนลูกสาว ๓ คน ความโลภ ความโกรธ ความหลงต้องมาช่วย ช่วยกันยับยั้งอย่างไร ก็ยับยั้งไม่อยู่หรอก

แต่กึ่งกลางพระพุทธศาสนา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านกระทำของท่านมา เวลาท่านกระทำของท่านมา ท่านวางแนวทางให้ศากยบุตร ให้ธรรมทายาทได้เป็นแนวทาง มันเป็นความ

มหัศจรรย์ มันเป็นความมหัศจรรย์เพราะคนคิดไม่ถึง คาดไม่ได้ว่ากรรมมันจะเกิดอย่างไร ว่ากรรมจักร จักรที่มันบีบบี้กิลเลศค้นหาความทะยานอยากในใจมันจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

นี่มันเกิดขึ้นมา เห็นไหม พระสารีบุตรไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสารีบุตรไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ามันจะรู้มันจะเห็นอย่างไรมันก็ต้องรู้จากใจดวงนั้น ถ้ารู้จากใจดวงนั้น ก่อนที่มันจะรู้จากใจดวงนั้นนะ เวลามันฝึกหัด เวลาจะทำความสงบของใจมันมีสิ่งเร้า มันมีจริต มันมีนิสัย มันมีกิลเลศค้นหาความทะยานอยากที่มันจะหลุดกระซากออกไป

เวลาฝึกหัดปฏิบัติ สิ่งที่เป็นข้อกัณฑ์ที่สุดคือกิลเลศในใจของตนๆ แล้วมันแสดงออกของมันตามอำนาจของมันใจ แล้วธรรมมาจากไหนละ ธรรมก็มาจากสติ จากการฝึกหัดคำบริกรรมให้เป็นสมาธิ แล้วถ้ามันเป็นภาวนามยปัญญาขึ้นมา เห็นไหม

ถ้ามันเป็นปัญญามันก็เป็นสุดมยปัญญา ปัญญาทางโลกๆ ปัญญาโดยอำนาจวาสนา ถ้าปัญญาโดยอำนาจวาสนามันพยายามยับยั้ง พยายามตั้งสติ แล้วพยายามชวนชวายฝึกหัดขึ้นมาให้เป็นของเราให้ได้ เป็นของเราคือจิตมันสงบ เป็นของเราเพราะจิตมันจะรู้มันจะเห็น มันจะเป็นปัจฉัตตั้ง มันจะเป็นสันติภูมิจึง

เป็นปัจฉัตตั้ง สันติภูมิจึงขึ้นมาแล้ว แล้วถ้าเป็นอย่างนั้นมันจะเป็นความสงบสุข มันจะมีความร่มเย็นมาก ร่มเย็นมากจนอยากได้อีก อยากได้อีก เวลาฝึกหัดปฏิบัติไปก็ล้มลุกคลุกคลานเพราะความอยากได้มันจะเป็นค้นหาข้อค้นหา กิลเลศซ้อนกิลเลศโดยธรรมชาติ

นักเรียนธรรมะเรียนไปแล้วจะบอกเลย “ประพฤติปฏิบัติ ถ้ามีความอยาก ประพฤติปฏิบัติไม่ได้ ถ้ามีความอยากปฏิบัติไม่ได้ ศึกษาธรรมะแล้วต้องมึสติปัญญาทั่วพร้อม จะรู้เท่าไปหมดเพราะไม่ให้กิลเลศมันสอดมันแทรก ถ้าไปหายใจเขานึกพุท หายใจออกนึกโธมันจะเป็นสมณะ พอสมณะมันจะเป็นสมาธิ พอเป็นสมาธิมันจะเห็นนิमित เห็นนิमितมันจะติดนิमित มันจะติดกิลเลศ” นี้ด้วยความเข้าใจของเรื่องข้าง เรื่องข้าง เรื่องรับส่งผู้โดยสาร

ศึกษามาๆ เพราะโดยธรรมชาติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เจ้าชายสิทธัตถะเกิดมาเป็นราชกุมารมีกิลเลศใหม่ เพราะการเกิดๆ มันมีกิลเลศทั้งนั้นนะ แล้วคนที่เกิดมามีกิลเลศทั้งนั้น มี

พญามารทั้งนั้น เพราะกิเลสมันพาเกิด เพราะความไม่รู้ในใจใจ แล้วศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจบ ๙ ประโยคมันก็ทรงจำ ทรงจำ เวลาจะมาฝึกหัดมันก็กิเลสทั้งนั้นนะ มันก็มีกิเลสใจ แล้วมีกิเลสปฏิบัติไม่ได้ แล้วใครจะปฏิบัติละ

แต่เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านบอกเลย ถ้ามีศรัทธา มีเจตนาที่ตั้งงาม เราจะฝึกหัดปฏิบัตินี้เป็นมรรค เป็นมรรคมันเป็นความชอบธรรม เป็นความชอบธรรมที่จะฝึกหัดปฏิบัติ แต่เวลาฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมามันก็ต้องเป็นข้อเท็จจริง แต่กิเลสมันก็จะกีดขวางอย่างที่ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลนั้นแหละ

มันก็ต้องพยายามของตนดี พยายามของตน มันเป็นมรรคๆ ตถาคตความทะยานอยากอยากเป็นสมาธิ อยากได้สมาธิ เราก็วางไว้ นี่กิเลสตัวหนึ่ง ไม่ให้มันซ้อนเข้ามา

กิเลสโดยจิตได้สำนึกมันก็เป็นกิเลสของมันอยู่แล้ว ยังซ้อนด้วยความอยาก ซ้อนกิเลสเข้าไปอีกเป็น ๒ ชั้น ๓ ชั้นขึ้นมาไง ถ้าเป็น ๒ ชั้น ๓ ชั้นขึ้นมามันก็เลยยิ่งเป็นเรือเอี่ยมจูน เรือเกลื่อนนะ ไม่ขยับเลย

ถ้าเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ฝึกหัดให้มันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ถ้าเป็นจริงเป็นจังขึ้นมาแล้วดูแลรักษาใจเราให้ได้ ถ้าดูแลรักษาใจ เห็นไหม ถ้ามันนุ่มไปเห็นสติปัฏฐาน ๔ คือเห็นกาย จิตถ้ามันมีวาสนาถ้ามันเห็นกาย เห็นกาย จับให้ได้

เห็นกายๆ เห็นนิมิต มันมาแวบๆ เห็นกายๆ เห็นกายก็จับต้องอะไรไม่ได้ เพราะอะไร เพราะไม่ได้ฝึกหัดใจ เพราะอะไรรู้ใหม่ เวลาปัญญาๆ ปัญญาต้องฝึกหัด ปัญญาต้องฝึกหัดให้มันเป็นความเป็นจริงของเรา

สิ่งที่ว่ามันจะได้มาด้วยความสะดวก ได้มาด้วยความราบเรียบ สัจจะทั้งนั้นนะ สัจจะ ความจำได้หมายรู้ สัจจะคืออะไร คือเครื่องมือของกิเลสใจ นี่ไง ที่ว่ากิเลสมันปลิ้นปล้อน มันหลอกมันลวงนี่ไง

เวลาเป็นสัญญา สัญญาก็เวลาเราศึกษาฯ จะจบ ๙ ประโยคก็แล้วแต่ เราศึกษานี้สัญญา
ทั้งนั้นนะ เวลาีสติเท่าทันมันนะ โอ้ย! ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีรสมีชาติ มี
ความมหัศจรรย์ เพราะอะไร เพราะมันเสวยอารมณ์ จิตกับอารมณ์ความรู้สึก จิตกับสิ่งที่ศึกษามา
จิตมันไม่สงบในตัวของมันเองไง

เวลาจิตมันสงบในตัวของมันเองไง ที่พระสารีบุตรไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
พอจิตมันสงบแล้วถ้ามันโน้มไปเห็นสติปัฏฐาน ๔ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ นี่มันเป็นของเรา มัน
ไม่ใช่ศรัทธา มันเป็นการกระทำ มันเห็นปัญญาเคลื่อน เห็นมรรคเคลื่อนไง มันจะเป็นเรือบรรทุก
เครื่องบินนูนนะ

เรือบรรทุกเครื่องบินแล้ว เรือบรรทุกเครื่องบินเขาสั่งมาทำไมนะ เขาสั่งมาไว้ออกศึก
ออกสงคราม แล้วออกศึกสงคราม เวลาถ้าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันเป็นธรรม เป็น
ธรรมจักร กองทัพธรรม

กองทัพธรรมที่เราฝึกหัด เราพยายามประกอบขึ้นในหัวใจของตน เวลาเราประกอบขึ้นมา
เป็นในหัวใจของตน มันมีความผิดพลาด มันมีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ มันมีความรู้ความเห็นที่เรา
เข้าใจไม่ได้ ตั้งสติของเราไว้ บริกรรมพุทโธชัดๆ เอาตัวจิตเป็นตัวตั้ง แล้วถ้าจิตเป็นตัวตั้ง มันเข้า
มาถึงตัวมันเอง ใ้ที่ว่าความไม่เข้าใจ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ มันอยู่ข้างนอกแล้ว หลุดหมดเลย มัน
วางได้หมด ตัวมันจะเด่นขึ้นมา ตัวของมันจะเด่นขึ้นมา ถ้าตัวมันเด่นขึ้นมามันชัดเจนของมัน

ถ้ามันชัดเจนของมัน เห็นไหม ชำนาญในวสี ชำนาญในการดูแล ชำนาญในการทำความ
สงบของใจ แล้วชำนาญในวสี รักษาสิ่งนี้ไว้ เวลาน้อมไปเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความจริง เห็นกายก็
ได้ เห็นเวทนาจึงได้ เห็นจิตก็ได เห็นธรรมก็ได้ ขอให้มันเห็น ขอให้มันรู้ ถ้ามันเห็น มันเห็นอะไร ก็มัน
เห็นกิเลสไง ถ้ามันเห็นกิเลส ถ้าเห็นกิเลส กองทัพธรรมกับกองทัพกิเลส

โดยข้อเท็จจริง โดยธรรมชาติ กิเลสเป็นธรรมชาติ อวิชชาอยู่ที่ฐิติจิต มันอยู่กันโดยเหมือน
เป็นเนื้อเดียวกันเลย แต่ถ้ามันฝึกหัดปฏิบัติเป็นบุคคล ๔ คู่ นะ คู่ที่ ๑ คู่ที่ ๒ คู่ที่ ๓ คู่ที่ ๔ เราจะเห็น

ความหยาบความละเอียด นี่เห็นกิเลส เพราะเวลาถึงที่สุด รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา สังโยชน์อย่างละเอียด

สังโยชน์ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สิ้นลัพท์ปราคาส สังโยชน์เริ่มต้น สังโยชน์อย่างหยาบ

กามราคะ ปฏิฆะอ่อนไป กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใส นี่มันเบาบางลง

เวลาถ้าเห็นสติปัฏฐาน ๔ พิจารณาต่อเนื่องไป กามราคะ ปฏิฆะขาดไป ไอ้โฮ! กามราคะขาดไป ความโลภ ความโกรธ ความหลง ลูกสาว ๓ คนมันขาดตรงนี้

แล้วถ้าเห็นพอมันละ จิตอวิชชาอยู่ที่จิตเดิมแท้ ความผ่องใสความมหัศจรรย์อยู่ตรงไหน

“เธอจงมองโลกนี้เป็นความว่าง แล้วกลับมาถอนอรรถตานุทิฏฐิ”

ถอนตัวตนของตนนะมันถอนอย่างไร ถ้ามันเป็นพญามาร มันเป็นเจ้าของจักร ถ้ามันพิจารณาของมันขึ้นไป

จะเน้นว่า ที่ว่ามันหยาบมันละเอียด กิเลสอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด ละเอียดสุด มันละเอียดอย่างไร เพราะถ้าพิจารณาเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไปมันถึงคู่ที่ ๑ คู่ที่ ๒ คู่ที่ ๓ คู่ที่ ๔ ทั้งมีเหตุและผลเป็นข้อเท็จจริงขึ้นไป ถ้าเหตุและผลเป็นข้อเท็จจริงขึ้นไป เห็นใหม่ เราเริ่มต้นจากการฝึกหัดปฏิบัติที่เริ่มต้นนี้

เริ่มต้นขึ้นมาให้มันสงบระงับเข้ามาให้ได้ ให้มันมีกำลังของเราให้ได้ แล้วฝึกหัดปฏิบัติเริ่มต้น ฝึกหัดใช้ปัญญาๆ เวลาฝึกหัดใช้ปัญญา ชัดๆ ชัดเจนมาก

เวลาฝึกหัดใช้ปัญญานะ มันจะเห็นเลย สมถกรรมฐานเป็นพื้นฐาน ถ้าสมถกรรมฐานมีกำลัง ปัญญามันจะเกิดขึ้น ถ้าปัญญาเกิดขึ้น เราฝึกหัดใช้ปัญญา เราใช้ปัญญาจนเกินขอบเขต สมถกรรมฐานกำลังมันจะอ่อนลง อ่อนลงนะ

อาวุธใจ กองทัพธรรมที่เราฝึกหัด เรือบรรทุกเครื่องบินนะ มันมีอาวุธมากมายพร้อมเสมอ แต่ ถ้ามันไม่มีกองเรือ มันไปมันโดนขีปนาวุธที่เดียวจมเลย

เหมือนกัน ผีกัดปฏิบัติของเราด้วยความยิ่งใหญ่ ผีกัดของเราด้วยความชอบธรรม กิเลส
มันหลอกที่เดียวพลิกหางยี่ห้อเลย

ถ้าเอาจริงเอาจริงขึ้นมา หางยี่ห้อที่ตั้งลำขึ้นมาใหม่ หางยี่ห้อขนาดไหนเราก็จะผีกัด
ปฏิบัติของเรา เพราะการผีกัดปฏิบัติของเรามันยิ่งใหญ่

สิ่งที่เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แม้แต่เราศึกษา ศึกษาธรรมะขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วจะผีกัดปฏิบัติ กิเลสมันต่อต้าน มันก็ดมันขวางทั้งนั้นนะ ทุกข์
ยากมาก เว้นไว้แต่ผู้ที่มีอำนาจวาสนา

มีอำนาจวาสนา เห็นไหม เกิดมาพร้อมที่จะออกผีกัดปฏิบัติ แล้วถ้ามันผีกัดปฏิบัติขึ้นมา
เป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาแล้วมันจะมีวิมุติสุขๆ วิมุติสุข สุขที่อันแท้จริง คงที่ตายตัว ไม่มีอะไรเข้ามา
ยุ่งเลย แล้วมันอยู่ไหนล่ะ

อยู่ที่หัวใจทุกข์ๆ ยากๆ อย่างเรานี่แหละ เพราะว่าจิตตภาวนา จิตที่มันทุกข์มันยากอยู่นี่
แหละ จิตดิบๆ นี่แหละ เห็นไหม

เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา นับถือพระพุทธศาสนาที่ทะเบียนบ้าน เห็น
ไหม มันนับถือพระพุทธศาสนานะ แต่ศีล ๕ มันก็ไม่วู้จัก อะไรไม่วู้จักสักอย่างเลย แล้วสิ่งที่มันรู้จักๆ
นี่คืออะไร นี่คืออาวุธใจ สิ่งที่ยังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามอบไว้ให้กับชาวพุทธใจ มอบอาวุธไว้
ให้กับชาวพุทธใจด้านทานกิเลสในใจของตนใจ

ในใจของตนมันล้น ล้นฝั่ง ตัดทอนความทะยานอยากล้นฝั่ง ล้นอยู่อย่างงั้นนะ ไม่มีอะไรจะ
ต้านทานมันได้ใจ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้อาวุธไว้ต้านทานมันใจ ศีล ๕ ศีล ๘
ศีล ๒๒๗ รั้วรอบขอบชิด แล้วรั้วรอบขอบชิดนะ ผีกัดปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นตามความเป็นจริงใจ

ถ้าตามความเป็นจริง ทำความสงบของใจให้ได้ๆ ไม่ต้องไปหวังเอาอาวุธยิ่งใหญ่มาจากไหน
อาวุธนี้ที่ยังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานไว้ให้แล้ว แล้วถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ปัจจัย
ตั้ง สันติปฏิญญาโก เภรณะรู้แจ้ง รู้แจ้งทั้งนั้นนะ

สิ่งที่ยังลุ่มลึกคลุกคลาน สิ่งใดที่ยังไม่เป็นขั้นเป็นอันของเราเพราะมันไม่รู้จริง มันรู้จำ รู้จาก
ศึกษาค้นคว้า ศึกษาค้นคว้ามานขนาดไหนมันก็เป็นความจำ ถ้าเป็นความจริงนะ ใ้รู้จำจบ ความ
จริงเป็นอย่างนี้ สัมมาสมาธิเป็นแบบนี้ แล้วเป็นสมาธิแล้วไม่ติดสมาธิด้วย ถ้าติดสมาธินะ มันไม่มี
โอกาสก้าวเดินต่อไป

เวลาทำสมาธิได้ ปุณฺณ กัลยาณชน ปุณฺณคนหนา ลุ่มลึกคลุกคลาน ลุ่มลึกคลุกคลานทั้งนั้น
ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธินะ รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ใช้ปัญญา
ใคร่ครวญมันเห็นโทษ พอเห็นโทษมันก็เท่าทันความคิด เท่าทันความคิด ความคิดมันหยุดคิด หยุด
คิดเดียวมันก็คิดอีก คิดอีกก็ใช้ปัญญาต่อเนื่องไป เพราะอะไร เพราะมันจะเป็นแนวทางของพระสารี
บุตรโง่ ปัญญาวิมุตติ

ปัญญาวิมุตติมันใช้สติปัญญาใคร่ครวญเท่าทันอารมณ์ของตน แล้ววางอารมณ์ของตน
ตัวเองเป็นอิสระ ตัวเองเป็นอิสระถ้ามันเห็นอารมณ์อีกมันจับ เห็นธรรมารมณ์ ทำไมเป็นธรรมารมณ์
ล่ะ เพราะจิตมันหยุด มันเป็นสัมมาสมาธิ หยุดมันมีกำลัง พอจับมันก็เป็นธรรม

แต่โดยธรรมชาติเราก็คิดเหมือนกัน คิดแล้วทุกข์เกือบตาย เพราะอะไร มันคิดเป็นโลกโง่ มัน
คิดเป็นทางกิเลสโง่ แต่เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นไป หยุด หยุดคือจิต ความคิดคืออารมณ์ มันไม่เสวย เห็น
ใหม่ พอมันเสวยมันก็เป็นความคิดไป

แต่เวลาเราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาจนมีความชำนาญ มันเท่าทัน มันจะคิดหรือมันจะหยุดคิดรู้
หมด ถ้ารู้หมดขึ้นมา แล้วมันรู้หมดแล้วถ้ายังไม่เห็นสติปฏิฐาน ๔ แล้วทำอย่างไรต่อไป

ก็กำหนดพุทฺโธต่อเนื่องไป ต่อเนื่องให้มันมีกำลัง พอจะกำหนดพุทฺโธมันคิดอีกแล้ว ถ้าไม่
กำหนดพุทฺโธมันก็ไม่คิด เวลา กำหนดพุทฺโธมันก็จะคิดอีก เพราะอะไร เพราะมันต่อต้านมันทั้งนั้น นี่
ฤทธิ์เดชของกิเลสทั้งนั้น

แต่ถ้าเราเท่าทันมัน พอเท่าทัน ถ้ามันหยุด เรารู้เราเห็นหมดล่ะ แล้วถ้ามันนุ่มไป ถ้ามันจับ
ต้องได้ เวลามันจับต้องได้ เรือบรรทุกเครื่องบินมันเห็นเข้าศึก มันส่งเครื่องบินขึ้นเลย ถ้าจิตมันหยุด
ถ้ามันจับอารมณ์ได้ มันเห็นกองทัพธรรมกับกองทัพกิเลสโง่

กองทัพกิเลสๆ พญามาร ลูกสาว ๓ คน มันมีลูกมีหลานในใจของตน กองทัพของมัน มันทั้งปลิ้นทั้งปล้อน ทั้งหลอกทั้งลวง ทั้งสร้างภาพ ทั้งทำให้เรา ทั้งอ้างธรรมะ เราก็ติดอยู่อย่างนั้นนะ ปฏิบัติเพื่อบูชากิเลส ไม่มีสิ่งใดเป็นผลประโยชน์กับเราเป็นขึ้นเป็นอันเลย

จิตสงบแล้วเรามีความสุขของเรา จิตสงบแล้ว เออ! จิตสงบ แต่นี่คือสมาธิ นี่คือสมถกรรมฐาน นี่จะยกขึ้นสู่วิปัสสนา เวลาถ้ามันเห็นสติปัฏฐาน ๔ มันเห็นสติปัฏฐาน ๔ มันจับต้องได้ มันเห็นกิเลส เห็นใหม่

จากที่เราคิด อารมณ์กับจิตเราไม่รู้ไม่เห็นของมัน แต่เวลาจิตมันสงบแล้วมันเห็นอารมณ์ มันจับ กับที่เป็นปุถุชนนะ เวลาเสวยนี่มันคิด ไม่เห็นลักษณะอะไรทั้งสิ้น แต่เวลาจิตมันสงบ เวลามันคิด มันจับได้ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น

ถ้ามันจับของมันได้นะ จับได้แล้วเริ่มต้นจะแยกแยะด้วยสติปัญญาอย่างใด อารมณ์เราถ้ามีสติมันจับอารมณ์ได้ อารมณ์คือความคิดใจ ความคิดที่ไม่ใช่จิต ที่เกิดจากจิตนี้

จิตนี่เป็นผู้รู้ สิ่งที่ถูกรู้คืออารมณ์ที่เกิดขึ้น มันก็เป็นอารมณ์ความรู้สึกทั้งนั้น ถ้ามันจับของมันได้นะ เพราะมันจับได้มันถึงแยกได้ไง พอมันแยกได้ อารมณ์ความรู้สึกนี่คือรูป รูป รูปารมณ์ มันสมบูรณ์แบบมันถึงเป็นอารมณ์ความคิดได้

แล้วถ้าเราแยกละ รูปมันมีเวทนา เวทนาคือความรู้รู้ เวทนาเกิดขึ้นได้อย่างไร มันมีสัญญา มีสัญญาแล้ว สัญญามันเสวยแล้ว มันคืออะไรต่อ มันก็เป็นสังขารปรุง มันมีวิญญาณ วิญญาณในชั้น ๕ วิญญาณจิต ความคิดเกิดจากจิตไม่ใช่จิต ถ้ามันคิดอันหนึ่งมันก็มีความรู้ มีวิญญาณในชั้นอันหนึ่ง วิญญาณอย่างหยาบ เวลาสติปัญญามันแยกออก ถ้ามันจับได้มันแยกๆ ความคิด เอ้อะๆ อี้ะๆ คิดไม่ได้หรอก แล้วคิดไม่ได้มันก็รู้ไง

เวลาที่ศึกษารธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ ชั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณเป็นกอง เห็นใหม่ เป็นกอง เวลามันแยก

จากที่แรก ความคิดคืออะไร แล้วมันคิดได้อย่างไร คิดมาจากไหน คิดเพื่ออะไร ไม่ทันนะ

เวลามันคิดทัน ปัญญามันจะเกิดแล้ว ปัญญามันจะเกิด มันจะเกิดขึ้นมาเพราะอะไร ปัญญามันจะเกิดขึ้นมาเพราะมันมีสมถกรรมฐานไง เพราะมีสมาธิเป็นกำลังไง

แต่ถ้าไม่มีสมาธิเป็นกำลัง เหมือนทางโลก คิดเหมือนกัน คิดเหมือนโลก คิดเป็นตัวเป็นตน คิดเป็นเรา มันก็เหมือนกับเราศึกษาจากทางโลก มันศึกษาเพื่ออารมณ์ความรู้สึก เพื่อความโลภ ความโกรธ ความหลง

แต่ถ้าเราใช้ภาวนามยปัญญามันเป็นทางธรรม ทางธรรมเพื่อจะแยกจะแยะ ไม่ต้องไป แยกแยะใคร แยกแยะความเกิดดับ อารมณ์ที่เกิดขึ้นจากจิตที่มันเกิดเป็นความคิดนี้แหละ ถ้ามันจับของมันได้ นี่ไง ถ้าสติปัญญาอย่างนี้มันจะเป็นปัญญาวิมุตติ ปัญญาวิมุตติมันจะเห็นอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียดเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เพราะอะไร

เพราะถ้ามันละเอียดขึ้นไปมันจะเป็นมหาสติ มันละเอียดซับซ้อน มันลึกซับซ้อนจนมันไม่รู้ไม่เห็น แล้วรู้ไม่ได้ รู้ไม่ได้คือค้นคว้าหากิเลสที่ละเอียดในใจของตนขึ้นมากำจัดไม่ได้

แต่ถ้าฝึกหัดปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้น พอเริ่มต้นถ้ามันรู้มันเห็นของมัน ถ้ามันจับของมันได้ ถ้ามันพิจารณาของมันได้ เวลามันปล่อย วิว๊ว! ทุกข์เจียนตาย เวลาปฏิบัติเริ่มต้นนะ กว่าเราจะตั้งลำของเราได้ คนเราเกิดมามีกายกับใจๆ ทำสมาธิไม่เป็นก็ไม่รู้ว่าใจมันคืออะไร เวลาทำสมาธิเป็นขึ้นมาได้ จิต สัมมาสมาธิคือจิต คือใจ ร่างกายก็ส่วนร่างกาย เวลาคำมันร่างกายส่วนร่างกาย เวลามีสติมีปัญญาใคร่ครวญ เห็นไหม ทุกข์กาย ทุกข์ใจ

ทุกข์กายก็หิวข้าว ทุกข์กายก็เจ็บไข้ได้ป่วย ทุกข์ใจๆ มันไม่พอใจ มันอึดอัดขัดข้อง นี่ทุกข์กาย ทุกข์ใจ มันแยกได้เลยนะ มันจะรู้เลยนะ อ้อ! นั่นทุกข์กาย ใจนี่ทุกข์ใจ ใจกังวลมันจะเป็นความทุกข์ เพราะมันจับได้ มันจับได้ มันรู้ได้ มันเห็นได้ ถ้ามันจับได้ มันรู้ได้ มันเห็นได้ เวลามันพิจารณา วิปัสสนาคือไตรลักษณ์ คือการขยาย คือความให้รู้ เพราะอะไร

เพราะอวิชชาคือความไม่รู้ คือพญามาร แล้วเราก็อภิษาศาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจบหมด รู้แบบนั้นทรงจำ เห็นชัดๆ ความทรงจำอย่างนั้น ความศึกษาอย่างนั้น การใช้

สติปัญญาอย่างนั้นคือศึกษาทางวิชาการ แต่เวลาจะฝึกหัดทางวิชาการมันก็จะมาสร้างภาพๆ ก็วางไว้ ทำความสงบของใจให้ได้ ทำความสงบของใจ

ในกลุ่มแนวทางประพฤติปฏิบัติหลายแนวทางจะบอก “ไอ้พวกพุทโธๆ ไอ้พวกอานาปานสติ ไอ้พวกนี้มันจะเกิดสมณะ ไอ้พวกนี้ไม่มีสติปัญญา ไอ้พวกนี้ไม่มีปัญญา”

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์เราเป็นพระอรหันต์หมดเลย แล้วไม่ได้สอนสมาธิ สอนอริยสัจ สอนศีล สอนสมาธิ สอนปัญญา แต่สมถกรรมฐาน สิ่งที่เป็นพื้นฐานๆ ในใจนี้ ถ้าผู้ที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติจะเห็นคุณค่า สมาธิพื้นฐานมันจะเป็นพื้นฐาน เป็นสมถกรรมฐาน สมถกรรมฐานมันจะยกขึ้นสู่วิปัสสนากรรมฐาน

ถ้าไม่มีสมถกรรมฐาน มันเป็นความคิดปกติ เป็นความคิดโลก เป็นความคิดสามัญสำนึก ทั้งนั้นนะ เป็นความคิดที่โดยทั่วไปว่า “ฉันเป็นชาวพุทธ ฉันเป็นพุทธที่ทะเบียนบ้าน เรื่องพระพุทธรูปศาสนาฉันเข้าใจหมดเลย ฉันรู้ทั้งนั้น”...ทำสมาธิไม่เป็น แม้แต่ผู้ที่ปฏิบัติเหมือนกัน เพราะทำสมาธิไม่เป็น สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งพื้นฐานของตนไม่เป็น

เพราะเวลาครูบาอาจารย์ หลวงปู่มั่นๆ “จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร” ท่านถามตรงนี้เลย เพราะท่านบอกว่า มนุษย์เกิดมาเป็นมนุษย์ศึกษารวมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นเป็นฝ่ายฆราวาส ถ้าเป็นพระๆ ขึ้นมา โดยธรรมชาติของชาวพุทธต้องรู้จักศีล ๕ เวลาครูบาอาจารย์ ท่านเทศนาว่าการใจ ไอ้เรื่องศีลไม่ต้องไปพูดถึง เพราะศีลนี้มันเป็นสมบัติประจำหัวใจของชาวพุทธ อยู่แล้ว แล้วเวลาจะฝึกหัดปฏิบัติทำความสงบของใจเลย

เรื่องศีลเรื่องหนึ่งไง เทศนาว่าการจะไปพรรณนาเรื่องศีลอีกร้อยแปดพันเก้า แล้วเวลาพรรณนาเรื่องศีลมันก็เป็นเรื่องจรรยาวัธ เรื่องความถนัดของแต่ละบุคคล ถ้าทำความสงบของใจมันก็เป็นกรรมฐาน ๔๐ ห้อง ใจมันถึงต้องมีอุบาย มีอุบาย มีเทคนิคของแต่ละบุคคล

ถ้ามีอุบาย มีเทคนิคของแต่ละบุคคล เวลามันเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา ถ้ามันสงบแล้วให้มีสติปัญญาเท่าทัน แล้วควบคุมรักษา ถ้าไม่มีการควบคุมรักษา ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ จิตมันจะสงบระงับได้ด้วยคำบริกรรม ด้วยกรรมฐาน ๔๐ ห้อง ถ้าจิตมันสงบระงับแล้วชำนาญในวิธี

เวลาฝึกหัดปฏิบัติไม่มีวาสนานะ ทำสมาธิไม่ได้ ไม่มีวาสนานะ ติดในสมาธิ ถ้ามีวาสนานะ ฝึกหัดใช้ปัญญา

ทำสมาธิแล้วปัญญาจะเกิดเอง นั่นก็เป็นอีกกรณีหนึ่ง

“ทำสมาธิๆ เดี่ยวปัญญาจะเกิดเองเลย”

นี่มันก็เข้ากับที่ว่าทำสมาธิไม่เป็น เพราะทำสมาธิไม่เป็นมันคิดไปเอง จินตนาการไปเอง พอจิตมันสงบสุขนิดหน่อย สงบสุขโดยธรรมชาติของมัน มันก็ว่าใช้สติใช้ปัญญาไปเลย มันก็วนอยู่ในสุตมยปัญญา วนอยู่ในสามัญสำนึกอยู่อย่างนั้นนะ

แต่ถ้าฝึกหัดให้มันมากขึ้น อย่าเพิ่งคิด อย่าเพิ่งพิจารณา ทำความสงบของใจก่อน พอทำ ความสงบของใจก่อน พอใจสงบมันก็แตกต่างกันแล้ว

จริงๆ มันก็มีเหตุผลที่ขัดแย้งกัน เหตุผลที่ว่า ถ้ามันพอมีความสงบก็ใช้จินตนาการไปเลย มัน ก็เป็นปัญญาไปเลย นั่นมันเป็นความเคยชิน แล้วก็อยู่อย่างนั้นเป็นตรรกะที่เชื่อกันอย่างนั้น แต่เวลา เชื่อกันอย่างนั้น ถ้ามีสติปัญญามันรู้ เอ๊ะ! มันไม่มีอะไรเจริญก้าวหน้านี้ มันไม่มีอะไรเป็นความจริงนี้

ถ้าจะทดสอบ ทำสมาธิให้มากขึ้น เออ! ต่างแล้ว แต่ไม่ติดอีกนะ พอทำสมาธิมากขึ้นแล้ว บอกว่าสมาธิจะเกิดปัญญาเอง

มันจะเกิดได้อย่างไรละ มันเกิดที่ไหนละ เพราะมันยกขึ้นสู่วิปัสสนาไม่ได้ไง สมถกรรมฐาน ยกขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนามันเห็นสติปัญญาฐาน ๔ เวลามันจะฝึกหัดใช้ หลวงตาท่านพูด ต้องฝึกหัด ถ้าฝึกหัดเริ่มต้นมันจะเป็นวิปัสสนาอ่อนๆ ถ้ามันอ่อนมันก็เหมือนหน่อพุทธะ

จิตใจของเราเป็นนามธรรม คนเกิดมามีกายกับใจ ร่างกายร่างนี้ก็เหมือนเรือลำหนึ่ง มีจิตใจ ที่จะพาร่างกายนี้เข้าสู่พาดกระแสน้ำ เข้าสู่ฝั่ง ถ้ามันเข้าสู่ฝั่งได้มันก็เป็นข้อเท็จจริงอันนั้นไง

ถ้ามันมีกายกับใจๆ เวลาจิตใจที่มันสงบสุขไป ถ้าจิตใจที่ทำสัมมาสมาธิได้มีความสงบสุข ถ้ามีความสงบสุข ว่าปัญญามันจะเกิดเองๆ แล้วมันจะเกิดเมื่อไหร่ แล้วมันจะเกิดอย่างไร แล้วมันไม่เกิดไง แต่ถ้าเราฝึกหัดปฏิบัติของเรา วิปัสสนาอ่อนๆ ก็เริ่มฝึกหัดให้มันใช้ปัญญาได้

ถ้าวิปัสสนาอ่อนๆ แล้วถ้ามันอ่อนแล้วถ้ามันใช้ให้มันคล่องตัว ให้มันดำเนินการไป สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานก้าวเดินไปด้วยกัน ก้าวเดินไปด้วยกันถ้าใช้สติปัญญาไปเลย มากจนเกินไปมันก็เป็นสัญญา แล้วถ้าไม่ฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญามันจะเกิดได้อย่างไร

ถ้าเราเกิดได้แล้ว เวลามันมีการฝึกหัดมีการกระทำขึ้นมา มันฝึกหัดระหว่างสัมมาสมาธิก็ต้องดูแลรักษา เวลาปัญญาๆ ภาวนามยปัญญา ถ้ามันมีกำลังของมัน มันถึงจะเป็นภาวนามยปัญญา ถ้ากำลังของมันอ่อนแอลงมันจะเป็นสัญญา สัญญาแล้วถ้ามันทำอะไรไม่ได้มันก็เป็นกรรมฐานม้วนเสีย

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไม่ได้ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไม่เป็น ผู้ที่ปฏิบัติแล้วล้มลุกคลุกคลานม้วนเสียมันอยู่ที่วาสนาของคนไ้

ถ้ามีวาสนานะ มันไม่มีการท้อแท้ จะล้มลุกคลุกคลานขนาดไหนก็เริ่มต้นใหม่ ทำแล้วมันไม่ได้ผลประโยชน์ขึ้นมาก็จะเริ่มต้นของเรา

ถ้าไม่เริ่มต้นนะ ไม่มีสติปัญญานะ มันก็จะไปกำเนิด ๔ ในไซ้ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอบปาดิกะอีก รอบนี้พอแล้ว รอบนี้ถ้าฝึกหัดปฏิบัติจะเอาความจริงนี้ ถ้าฝึกหัดประพฤติปฏิบัติไม่ได้หลักได้เกณฑ์มันจะมีรอบ

เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะไม่มีต้นไม่มีปลาย เพียงแต่ว่ามีบุญมีกุศลเกิดสุขหน่อย เกิดแล้วไม่ทุกข์จนเข็ญใจจนเกินไปเท่านั้น ถ้าทำบุญกุศลขึ้นมาด้วยความสนิทธิใจ ด้วยความเสมอภาค เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม หมดยุขัยก็เวียนกลับมา

ถ้าไม่เอาจริงเอาจังมันก็จะไปรอบใหม่ ถ้ามันเสื่อมขนาดไหน เราเห็นคุณค่า เราจะเอา ไม่ต้องรอบใหม่ รอบนี้ก็ทุกข์จนเข็ญใจพอแรงแล้ว เอารอบนี้ เอารอบนี้ ถ้ามันจะเสื่อม มันไม่มีสิ่งใด

เป็นขึ้นเป็นอัน เราก็พยายามทำของเราให้มันเป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมา เป็นขึ้นเป็นอันคือมันเป็นปัจจุ
 ตัง เป็นสันทิฏฐิโก คือเป็นที่จิต

เวลาฝึกหัดปฏิบัติ เห็นใหม่ มันไปไหนมันเหมือนลอยไป มันมีความสุข มันมีความสุข
 สุข มีความสงบในใจ แต่ต้องมีสตินะ การดูแล การรักษา

การฝึกหัดปฏิบัติ การแข่งขันเรื่องหนึ่ง แต่การจะรักษาสถานะนั้นอีกเรื่องหนึ่ง ฉะนั้น การ
 รักษาสถานะแล้วต่อเนื่องขึ้นไปจนมันเป็นข้อเท็จจริงในใจของตน เห็นใหม่ มันจะเห็นการกระทำ
 ระหว่างกองทัพธรรมกับกองทัพกิเลส

กองทัพกิเลส กิเลสเป็นธรรมชาติ กิเลสอยู่ที่ฐิติจิต อยู่ที่จิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ อยู่ที่
 ควบคุมจิตมาตลอด แต่การเกิดเป็นมนุษย์มีกายกับใจๆ แล้วได้ศึกษาพระพุทธศาสนา

เวลาทางโลกทำงานเกือบตาย เบลอไปหมดเลยสมองนะ แต่วิปัสสนาอยู่ที่ใจ ไม่ใช่สมอง
 สมองทิ้งมานานแล้ว สมองทิ้งมาตั้งแต่เป็นสัมมาสมาธิ สมองทิ้งมาตั้งแต่เป็นสมถกรรมฐาน ยกขึ้น
 สู่วิปัสสนาคือภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากจิตไม่ใช่เกิดจากสมองเด็ดขาด เกิดจากจิต เกิด
 จากปัจจุบัน เกิดจากการกระทำ ขณะ ปัจจุบันขณะ ขณะที่มันเป็น เป็นขึ้นเป็นตอน เป็นความ
 มหัศจรรย์ เป็นเหมือนเรือบรรทุกเครื่องบินเลย มีพร้อมทุกอย่าง กองเรือยังดูแลรักษาด้วย รักษา
 กลัวชีพนาวุธมันเข้ามาทำลาย

กิเลสมันจะทำลาย ทำลายทุกๆ อย่างที่จะเป็นธรรม แต่เราจะฝึกหัดปฏิบัติของเรา เราจะ
 ประพฤติปฏิบัติของเรา แล้วถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงนะ วิหารธรรม พญามารเข้าไม่ถึง ทุกอย่างจะ
 ควบคุมไม่ได้ ชีวิตที่ทุกข์ยาก ชีวิตที่ตรากตรำ ตรากตรำต่อเมื่อเป็นความเพียรชอบ ถ้าชอบธรรม
 แล้ววิหารธรรม ประพฤติปฏิบัติเพื่อความปกติสุข ประพฤติปฏิบัติเป็นสติวินัย เพื่อความสุขจากใจ
 ดวงนี้ เอวัง